

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമാസമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അരൺധകാണഡ

॥ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

|| ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ||

ശ്രീരാമേണ താത്കാലികൈഃ ശകുനൈ രാക്ഷസാനാം വിനാശം
സ്വവിജയം ച സംഭാവ്യ സീതാസഹിതസ്യ ലക്ഷ്മണസ്യ
പർവതഗുഹായാം പ്രേഷണം

ആശ്രമം പ്രതിയാതേ തു
ഖരേ ഖരപരാക്രമേ |
താനേവൗത്പാതികാൻ രാമഃ
സഹ ഭ്രാന്താ ദദർശ ഹ ||3.24.1 ||

താനുത്പാതാൻ മഹാഘോരാൻ
രാമോ ദൃഷ്ട്യാത്യമർഷണഃ |
പ്രജാനാമഹിതാൻ ദൃഷ്ട്യാ
വാക്യം ലക്ഷ്മണമബ്രവീത് ||3.24.2 ||

ഇമാൻ പശ്യ മഹാബാഹോ
സർവഭൂതാപഹാരിണഃ |
സമുത്ഥിതാൻ മഹോത്പാതാൻ
സംഹർതും സർവരാക്ഷസാൻ ||3.24.3 ||

അമീ രുധിരധാരാസ്തു
വിസൃജന്തേ ഖരസ്വനാഃ |

വ്യോദ്ധി മേഘാ നിവർത്തന്തേ
പരുഷാ ഗർഭഭാരൂണാഃ ||3.24.4 ||

സധുമാശ്ച ശരാഃ സർവേ
മമ യുദ്ധാഭിനന്ദിതാഃ |
രുക്മപൃഷ്ഠാനി ചാപാനി
വിചേഷ്ഠന്തേ വിചക്ഷണ ||3.24.5 ||

യാദ്യശാ ഇഹ കുജന്തി
പക്ഷിണോ വനചാരിണഃ |
അഗ്രതോ നോദ്ദയം പ്രാപ്തം
സംശയോ ജീവിതസ്യ ച ||3.24.6 ||

സമ്പ്രഹാരസ്തു സുമഹാൻ
ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ |
അയമാഖ്യാതി മേ ബാഹുഃ
സ്തുരമാണോ മുഹൂർമുഹുഃ ||3.24.7 ||

സന്നികർഷേ തു നഃ ശൂര
ജയം ശത്രോഃ പരാജയം |
സുപ്രഭം ച പ്രസന്നം ച
തവ വക്ത്രം ഹി ലക്ഷ്യതേ ||3.24.8 ||

ഉദ്യതാനാം ഹി യുദ്ധാർഥം
യേഷാം ഭവതി ലക്ഷണ |
നിഷ്പ്രഭം വദനം തേഷാം
ഭവത്യായുഃ പരിക്ഷയഃ ||3.24.9 ||

രക്ഷസാം നർഭതാം ഘോരഃ
ശ്രൂയത്യേയം മഹാധ്വനിഃ |

ആഹതാനാം ച ഭേരീണാം
രാക്ഷസൈഃ ക്രൂരകർമഭിഃ || 3.24.10 ||

അനാഗതവിധാനം തു
കർതവ്യം ശൂഭമിച്ഛതാ |
ആപദം ശങ്കമാനേന
പുരുഷേണ വിപശ്ചിതാ || 3.24.11 ||

തസ്മാദ് ഗൃഹീത്യാ വൈഭേഹീം
ശരപാണിർധനുർധരഃ |
ഗുഹാമാശ്രയ ശൈലസ്യ
ദുർഗാം പാദപസങ്കുലാം || 3.24.12 ||

പ്രതികൂലിതുമിച്ഛാമി
ന ഹി വാക്യമിദം ത്വയാ |
ശാപിതോ മമ പാദാഭ്യാം
ഗദ്യതാം വത്സ മാ ചിരം || 3.24.13 ||

ത്വം ഹി ശൂരശ്ച ബലവാൻ
ഹൻയാ ഏതാൻ ന സംശയഃ |
സ്വയം നിഹന്തുമിച്ഛാമി
സർവാനേവ നിശാചരാൻ || 3.24.14 ||

ഏവമുകുതസ്തു രാമേണ
ലക്ഷ്മണഃ സഹ സീതയാ |
ശരാനാദായ ചാപം ച
ഗുഹാം ദുർഗാം സമാശ്രയത് || 3.24.15 ||

തസ്മിൻ പ്രവിഷ്ടു തു ഗുഹാം
ലക്ഷ്മണേ സഹ സീതയാ |

ഹന്ത നിർയുക്തമിത്യുക്ത്യാ
രാമഃ കവചമാവിശത് ||3.24.16 ||

സ തേനാഗ്നിനികാശേന
കവചേന വിഭൂഷിതഃ |
ബഭൂവ രാമസ്ത്രിമിരേ
മഹാനഗ്നിരിവോത്ഥിതഃ ||3.24.17 ||

സ ചാപമുദ്യമ്യ മഹ -
ച്ഛരാനാദായ വീര്യവാൻ |
സംബഭൂവാസ്ഥിതസ്ത്ര
ജ്യാസ്വനൈഃ പുരയൻ ദിശഃ ||3.24.18 ||

തതോ ദേവാഃ സഗന്ധർവാഃ
സിദ്ധാശ്ച സഹ ചാരണൈഃ |
സമേയുശ്ച മഹാത്മാനോ
യുദ്ധദർശനകാക്ഷയാ ||3.24.19 ||

ഋഷയശ്ച മഹാത്മാനോ
ലോകേ ബ്രഹ്മർഷിസത്തമാഃ |
സമേത്യ ചോചുഃ സഹിതാ -
സ്ത്വേൻയോൻയം പുൺയകർമണഃ ||3.24.20 ||

സ്വസ്തി ഗോബ്രാഹ്മണാനാം ച
ലോകാനാം ചേതി സംസ്ഥിതാഃ |
ജയതാം രാഘവോ യുദ്ധേ
പൗലസ്ത്യൻ രജനീചരാൻ ||3.24.21 ||

ചക്രഹസ്തോ യഥാ യുദ്ധേ
സർവാനസുരപുംഗവാൻ |

ഏവമുക്ത്യാ പുനഃ പ്രോചു -
രാലോക്യ ച പരസ്വരം ||3.24.22 ||

ചതുർദശ സഹസ്രാണി
രക്ഷസാം ഭീമകർമ്മണം |
ഏകശ്ച രാമോ ധർമാത്മാ
കഥം യുദ്ധം ഭവിഷ്യതി ||3.24.23 ||

ഇതി രാജർഷയഃ സിദ്ധാഃ
സഗണാശ്ച ദ്വിജർഷഭാഃ |
ജാതകൗതൂഹലാസ്തസ്മു -
ർവിമാനസ്ഥാശ്ച ദേവതാഃ ||3.24.24 ||

ആവിഷും തേജസാ രാമം
സംഗ്രാമശിരസി സ്ഥിതം |
ദൃഷ്ട്വാ സർവാണി ഭൂതാനി
ഭയാദ് വിവ്യഥിരേ തദാ ||3.24.25 ||

രൂപമപ്രതിമം തസ്യ
രാമസ്യാക്ലിഷ്ടകർമ്മണഃ |
ബഭൂവ രൂപം ക്രുദ്ധസ്യ
രുദ്രസ്യേവ മഹാത്മനഃ ||3.24.26 ||

ഇതി സംഭാഷ്യമാണേ തു
ദേവഗന്ധർവചാരണൈഃ |
തതോ ഗംഭീരനിർഹ്രാദം
ഘോരചർമായുധധ്വജം ||3.24.27 ||

അനീകം യാതൂധാനാനാം
സമന്താത് പ്രത്യപദ്യത |

വീരാലാപാൻ വിസൃജ്ഞതാ -
മന്യോൻയമഭിഗച്ഛതാം ||3.24.28 ||

ചാപാനി വിസ്താരയതാം
ജ്യന്ദ്രതാം ചാപ്യഭിക്ഷ്ണശഃ |
വിപ്രഘൃഷ്ടസ്വനാനാം ച
ദുന്ദുഭിംശ്ചാപി നിഘ്നതാം ||3.24.29 ||

തേഷാം സുതുമുലഃ ശബ്ദഃ
പൂരയാമാസ തദ് വനം |
തേന ശബ്ദേന വിത്രസ്താം
ശ്യാപദാ വനചാരിണഃ ||3.24.30 ||

ദുദ്രുവുർയത്ര നിഃശബ്ദം
പൃഷ്ടതോ നാവലോകയൻ |
തച്ചാനീകം മഹാവേഗം
രാമം സമനുവർത്ത ||3.24.31 ||

ധൃതനാനാപ്രഹരണം
ഗന്ദീരം സാഗരോപമം |
രാമോഽപി ചാരയംശ്ചക്ഷുഃ
സർവതോ രണപണ്ഡിതഃ ||3.24.32 ||

ദദർശ ഖരസൈന്യം തദ്
യുദ്ധായാഭിമുഖോ ഗതഃ |
വിതത്യ ച ധനുർഭിമം
തുൺയാശ്ചോദ്ധൃത്യ സായകാൻ ||3.24.33 ||

ക്രോധമാഹാരയത് തീവ്രം
വധാർഥം സർവരക്ഷസാം |

ദുഷ്ടേഷുക്ഷ്യശ്ചാഭവത് ക്രുദ്ധോ
യുഗാന്താഗ്നിരിവ ജ്വലൻ ||3.24.34 ||

തം ദൃഷ്ട്യാ തേജസാഽഽവിഷ്ടം
പ്രാവ്യഥൻ വനഭേവതാഃ |
തസ്യ രുഷ്ടസ്യ രൂപം തു
രാമസ്യ ദദൃശേ തദാ |
ദക്ഷസ്യേവ ക്രതും ഹന്തു -
മുദ്യതസ്യ പിനാകിനഃ ||3.24.35 ||

തത്കാർമുകൈരാഭരണൈ രമൈശ്ച
തദ്ദർമഭിശ്ചാഗ്നിസമാനവർണൈഃ |
ബഭൂവ സൈന്യം പിശിതാശനാനാം
സൂര്യോദയേ നീലമിവാഭ്രജാലം ||3.24.36 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ
അരൺയകാണഡ ചതുർവിംശഃ സർഗഃ ||